

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Yksikkökustannushanke

Hankesuunnitelma

LUONNOS

Hankesuunnitelman sisältö voi
muuttua hankkeen edetessä

Sisältö

- Hankkeen tarkoitus, tavoitteet ja tausta
- Keskeiset työvaiheet ja aikataulu
 - Yksikkökustannusten selvitys
 - Järjestämisen kustannusten selvitys
- Viestintäsuunnitelma

Hankkeen tarkoitus, tavoitteet ja tausta

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Tausta (Hallitusohjelma s, 50*)

- Sosiaali- ja terveystalvelujen **yksikkökustannukset** on asteittain julkaistava valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti alkaen vuodesta 2025.
 - Yksikkökustannusten avoimuudella edistetään sitä, että **kustannusvaikuttavuudeltaan** parhaat toimintamallit tulevat käyttöön kaikilla alueilla.
- Yksikkökustannusten yhdistäminen palvelutarpeen kasvun arvioon sekä yleisen hintakehityksen huomioiminen auttavat realististen talousarvioiden tekemisessä ja tietoon pohjautuvassa rahoituspohjan arvioinnissa.

*Vahva ja Välittävä Suomi: Neuvottelutulos hallitusohjelmasta
<https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/158702198/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf/2feb7a7-d5a1-6f17-df2d-95561de7a6de/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf?t=1686924779616>

Yksikkökustannusten julkaisu vastaa moneen tarpeeseen

1. Valtion tietotarpeet ohjauksen toteuttamiseksi

Hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan arviointi, rahoitusmalli, järjestäjien ja tuotantotapojen vertailu, kustannusvaikuttavuuden kehittäminen.

2. Hyvinvointialueiden tavoitteet tiedolla johtamisen toteuttamiseksi

Realistiset budjetit, rahoituksen allokatio, kustannusvaikuttavuuden kehittäminen, benchmarking

3. TKIO-toimijoiden tarpeet tutkimukseen ja kehittämiseen

Yksikkökustannusten käyttäminen taloudellisessa arvioinnissa, kustannusvaikuttavuuteen liittyvässä tutkimuksessa sekä terveystalous-selvityksissä.

4. Kansalaisten tiedon lisääminen ja yksityisen sektorin tietotarpeet

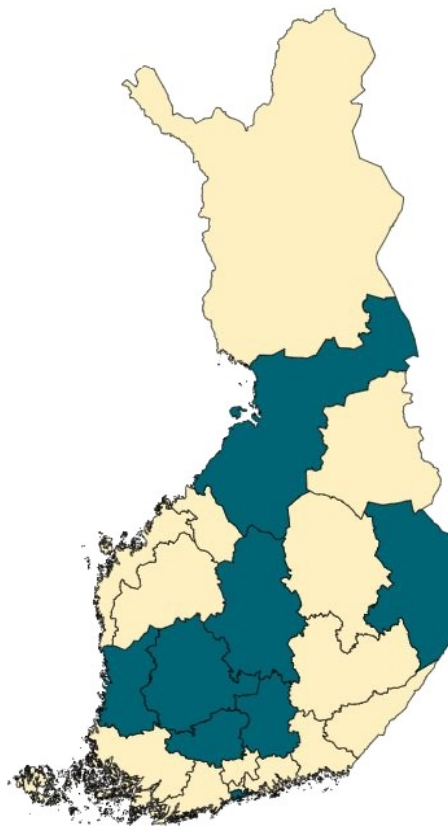
Tietoisuuden lisääminen julkisen terveydenhuollon kustannuksista, avoin keskustelu priorisoinnista, palvelutuottajien vertailu.

Yksikkökustannuksia määritetään VM:n, STM:n ja THL:n yhteistyössä

- Kehittämistyö koostuu kahdesta hankekokonaisuudesta;
 - Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) TAHTO-hankkeesta, joka toteutuu osana STM:n hallinnoimaa Kansallisen palvelureformin sote-tietojohdamisen ja vaikuttavuuden toimeenpano-ohjelmaa (1.1.2024–31.12.2026). TAHTO-tietokannan kehittäminen on aloitettu osana Toivo-ohjelmaa ja Valtava-hanketta vuoden 2020 alussa.
 - Valtiovarainministeriön yksikkökustannushankkeesta (1.3.2024–28.2.2026).
 - Hankkeet tekevät yhteistyötä sotien yksikkökustannusten laskennan ja hyvinvointialueiden ohjauksessa käytettävän tietopohjan kehittämiseksi. Hankkeiden ohjaus toteutetaan STM:n ja VM:n yhteistyönä.

Tavoitteet:

- Hyvinvointialueiden välinen vertailu kansallisella TAHTO-laskennalla:
 - Ensimmäisten AURA-palveluluokkien yksikkökustannusten julkaisu vuoden 2025 alussa
 - Menetelmäkuvauksen julkaisu kansallisesta laskennasta vuoden 2025 alussa
- Tuotantotapojen välinen vertailu (julkinen vs. yksityinen)
 - Edellyttää järjestämisen kustannusten tunnistamista. Selvitystyö on käynnistynyt hankkeen yhteydessä.
 - Kehitetään aineistoa ja menetelmiä 01/2025-02/2026 välisenä aikana

Toimenpiteet:

- Kansallisen rekisteriaineistosta toteutetun yksikkökustannuslaskennan toteutus
 - Aineistojen laadun tarkistus ja arviointi
- Hyvinvointialueiden oman yksikkökustannuslaskennan kehittäminen
 - Kehitetään yhtenäisiä laskennan periaatteita
 - Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkosto
- Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan ohjeistus
 - Mahdollistaa mm. toimipisteiden välisen vertailun
 - Digipalveluiden yksikkökustannusten määrittäminen

Soten yksikkökustannukset lasketaan AURA-palveluluokittain

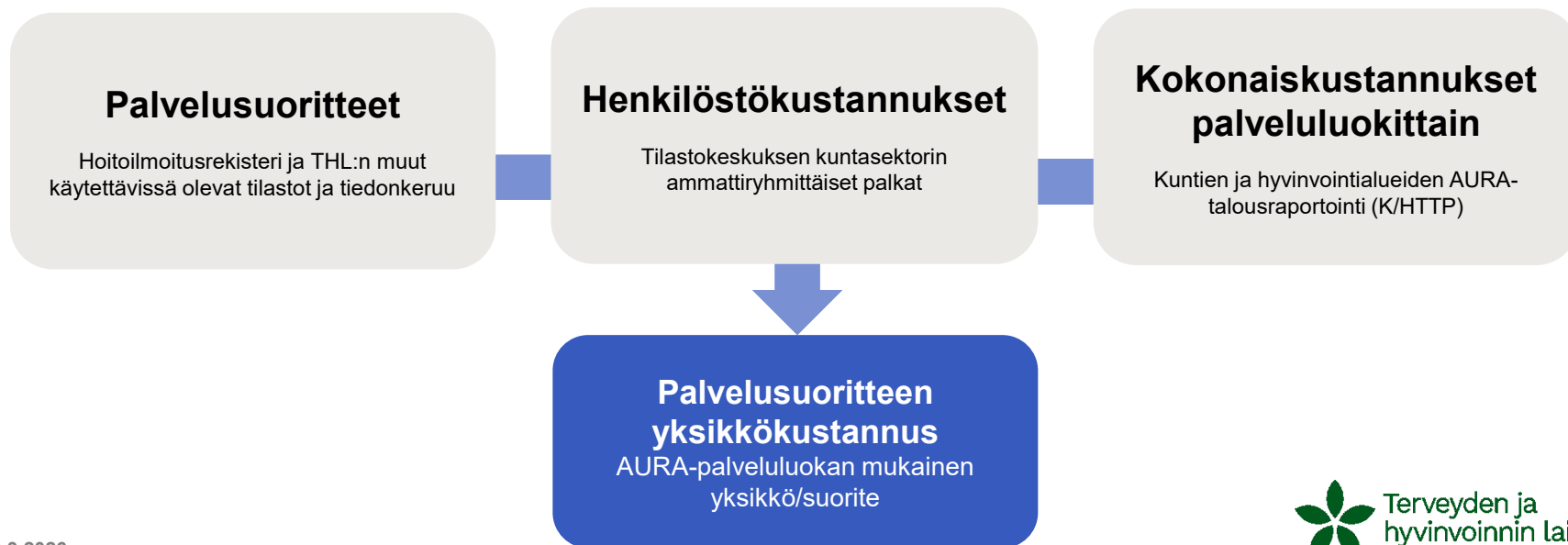
- Yksikkökustannuksia lasketaan AURA-palveluluokittain*. AURA-palvelut ovat yhteismitallisia ja organisaationriippumattomia hyvinvointialueiden sekä palveluntuottajien välillä, mikä tekee yksikkökustannuksista vertailukelpoisia.
- Soten yksikkökustannusten laskenta perustuu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) työhön. THL:llä ollut pitkä ”perinne” soten yksikkökustannuslaskennassa.** THL jatkanut kehittämistyötä yksikkökustannusten laskemiseksi kansallisesta aineistosta osana talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen (TAHTO) rekisterikehitystä vuosina 2022–2023.

*Lisätietoja AURA-palveluluokituksista sekä HVA-AURA – talousraportoinnin käsikirja: <https://www.valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/hyvinvointialueiden-ja-hyvinvointiyhtymien-talousraportoinnin-kasikirja-hva-aura/>

**Viimeisin kansallinen yksikkökustannuslaskenta tehty vuonna 2020 vuoden 2017 tiedoilla: Terveiden- ja sosiaalihuollon yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2017 <https://www.julkari.fi/handle/10024/142882>

Talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen TAHTO-tietokanta

THL:n TAHTO-tietokanta yhdistää hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan tiedot, joka mahdollistaa palveluiden yksikkökustannusten laskennan.

TAHTO-laskenta

- Ylhäältä alaspäin -laskenta, jossa palveluluokkakohtaiset kokonaiskustannukset kohdistetaan palvelusuoritteille painokertoimien avulla
- Painokertoimet:
 - PTH: käynnin kesto ja palkkoihin perustuva ammatti-painokerroin
 - ESH: DRG-pisteet
 - Suunnitteilla myös muita painotuksia kuten yhteystapa, palvelumuoto jne.
- Laskennan tuloksena saadaan kustannukset per suorite (esim. käynti, DRG-episodi, hoitovuorokausi) = yksikkökustannus

Keskeiset työvaiheet ja aikataulu

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Yksikkökustannusten selvitys

Julkaistavien palveluluokkien valinta

Laskentamenetelmän kehittäminen

Aineiston validointi

Laskennan toteutus

Tulosten julkaisu ja ohjeistus hyvinvointialueille

Päätetään ne palveluluokat, joiden yksikkökustannuksia julkaistaan seuraavaksi.

Kehitetään palveluille yksikkökustannuslaskennan menetelmä ja määritetään suoriterakenne. Tämä toimivat pohjana asiantuntijoiden, hyvinvointialueiden ja muiden sidosryhmien kanssa tehtävälle yhteiskehittämiselle.

Asiantuntijaryhmä koostuu kunkin palvelukokonaisuuden substanssin osaajista hyvinvointialueilta, STM:stä ja THL:stä. Asiantuntijoiden kanssa käydään läpi mm. substanssilainsäädäntöä ja kentän toimintakäytänteitä. Lisäksi arvioidaan laskentamenetelmää sekä laskennan tuloksia ja niiden laatua.

Neuvonantajiryhmä koostuu terveystaloustieteen, tuotantotalouden ja laskentatoimen professoreita. Neuvonantajiryhmässä käsitellään laajemmin hankkeen etenemistä ja kehitetään laskentamenetelmää kunkin palvelun osalta.

Hyvinvointialueiden kanssa toteutetaan tarvittaessa aineiston validointi, eli tarkistetaan vastaavatko kansallisten rekisterien taloustiedot ja suoritteet todellisuutta. Alueiden kanssa on muodostettu yksikkökustannuslaskennan verkosto. Verkostossa kehitetään kansallisen yksikkökustannuslaskennan lisäksi alueiden omaa laskentaa ja pyritään yhtenäistämään alueiden välisiä käytänteitä. Verkoston tapaamisissa käydään läpi myös aineiston validointia ja kehitetään alueille annettavaa yksikkökustannuslaskennan ohjeistusta.

THL:ssä toteutetaan yksikkökustannusten laskenta AURA-taloustiedoista sekä tiedoista THL:n tilastojen palvelusuoritteista. Laskenta automatisoidaan mahdollisimman pitkälle, jotta yksikkökustannusten laskenta ja julkaisu on tulevaisuudessa mahdollisimman jouhevaa. Laskentamenetelmää kehitetään yhteistyössä STM:n, VM:n ja THL:n kesken edellä kuvattujen sidosryhmien kanssa. Myös yksityisen sektorin edustajien kanssa käydään vuoropuhelua yksikkökustannuslaskennasta.

Missä muodossa

Menetelmäkuvaukset kirjoittaminen, "TAHTO-opas" ja HV:ille annettava ohjeistus yksikkökustannusten laskennasta ja julkaisusta.

Menetelmäkuvauksen ja ohjeistuksen julkaisu.

Hyvinvointialueille annettava ohjaus yksikkökustannusten laskentaan annetaan VM:n ja STM:n yhteistyössä.

12/2024	06/2025	12/2025	?
• Lastensuojelun laitospalvelu • läkkäiden tehostettu palveluasuminen • läkkäiden kotihoito • Vammaisten tehostettu palveluasuminen • Perustason vastaanottopalvelut • Perustason lääkkinnällinen avokuntoutus?	• Lastensuojelun perhehoito • läkkäiden laitospalvelu • läkkäiden palveluasuminen ja perhehoito • Vammaisten laitospalvelu • Muiden kuin lapsiperheiden ja iäkkäiden kotihoito • Päihdekuntoutujien asumispalvelu • Päihdekuntoutujien laitoshoido • Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelu • Mielenterveyskuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu • Kotisairaalahoido • Kouluterveydenhuollon palvelut • Opiskeluterveydenhuollon palvelut • Työterveyshuolto? • Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut • Suun terveydenhuollon palvelut • Perustason lääkkinnällinen avokuntoutus? • Oppilas- ja opiskelijahuollon kuraattori- ja psykologipalvelut • Kasvatus- ja perheneuvonta? • Päihde- ja mielenterveysongelmaisten avun, tuen, hoidon ja kuntoutuksen avopalvelukokonaisuus?	• Ensi- ja turvakotipalvelu • Perustason vuodeosastohoito • Aikuispsykiatrinen erikoissairaanhoido • Ensihoitopalvelu • Lastenpsykiatrinen ja nuorisopsykiatrinen erikoissairaanhoido • Ympäri vuorokautiset päivystyspalvelut • Somaattinen erikoissairaanhoido • Sosiaalipäivystys • Ensihoitokeskus	• Lastensuojelun ammatillinen perhehoito • Lastensuojelun avohuolto • Lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus • Lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö • läkkäiden sosiaalityö ja -ohjaus • Vammaisten perhehoito • Vammaisten sosiaalityö ja -ohjaus ja päiväaikainen toiminta • Työikäisten sosiaalityö ja -ohjaus
14 9.3.2026			

Työvaihe 1

Käynnistysvaihe

03-04/2024

- Hankesuunnitelman teko
- Järjestäytyminen ja työnjako
- Pilotti-hyvinvointialueiden rekrytointi ja yhteistyön käynnistäminen

Työvaihe 2

Pilottien toteutus yksikkökustannuslaskennasta

05-12/2024

- **Yhteistyö pilottihyvinvointialueiden kanssa; aineiston validointi**, HVAn omien laskelmien vertaaminen TAHTO-laskennan tuloksiin
- TAHTO-”oppaan” kehittäminen
- Järjestämisen kustannusten selvitystyö
- Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkoston käynnistys
- Päätökset yksikkökustannuslaskennan toteutuksesta tulevaisuudessa (kansallisesti keskitetty rekisteripohjainen laskenta vai hyvinvointialueiden itse toteuttama laskenta vai molemmat)
- HVAlle annettavan ohjeistuksen valmistelu
- Yksikkökustannusten hyödyntäminen rahoitusmallissa, selvitys

Työvaihe 3

Laskennan laajentaminen ja prosessien kehitys

01-07/2025

- Yksikkökustannuslaskennan pilottien/TAHTO-laskennan aineiston validoinnin laajennus useampiin palveluluokkiin (17 palveluokkaa).
- Yksikkökustannusten laskentaan ja julkaisuun liittyvien prosessien kehittäminen
- Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkoston työskentely jatkuu
- Mahdollisen asetuksen valmistelu HVAlle oman yksikkökustannuslaskennan toteutukseen ja tulosten julkaisuun

Työvaihe 4

Tulokset ja toiminnan vakiinnuttaminen

08/2025-02/2026

- Toiminnan vakiinnuttaminen
- Tulosten huomiointi osana valtion ohjausta ja rahoitusmallia
- Jatkotoimenpiteet
- Yksikkökustannuslaskennan pilottien/TAHTO-laskennan aineiston validoinnin laajennus loput palveluluokat (pl. Sosiaalihuollon avopalvelut).
- Mahdollinen asetuksenanto HVAlle (voimaan 2026 alusta)

Toimenpiteet

- Hankesuunnitelma
- Hankkeen viestintäsuunnitelma

Tuotokset

- Hyvinvointialueiden [yksikkökustannusten julkaiseminen ensimmäisille palveluluokille TAHTO-laskennasta](#)
- [TAHTO-oppaan julkaisu](#) julkaistavien palveluluokkien osalta: laskenta menetelmä, lähdeaineistot ja niiden laatu, suoriterakenne, linkit olennaisiin ohjeisiin AURA-käsikirja ja HILMO-oppaat
- [HVAlle annettava ohjaus yksikkökustannusten laskennasta](#) ja julkaisusta ensimmäisten palveluluokkien osalta
- [Suunnitelma](#) siitä, miten [yksikkökustannuksia hyödynnetään rahoitusmallissa ja aikataulu siirtymäajalle](#)

- [TAHTO-oppaan ja alueiden ohjauksen päivitys](#) uusien palveluluokkien osalta
- Luonnos yksikkökustannusten laskennasta ja julkaisusta vähimmäistietoasetuksen luonnokseen.
- Palveluluokakohtaisen tilinpäätösraportoinnin (HHTPP) muutokset tarpeen mukaan

- [TAHTO-oppaan ja alueiden ohjauksen päivitys](#) loput palveluluokat (pl. Sosiaalihuollon avopalvelut).
- [Mahdollinen asetuksen anto](#) HVAlle velvoitteesta laskea ja julkaista yksikkökustannuksia (asetus voimaan 2026 alusta ja HVAt aloittavat laskennan Q2/2027 vuoden 2026 tiedoilla)
- [Prosessikuvaus](#) yksikkökustannusten julkaisulle ja tiedon hyödyntämiselle jatkossa

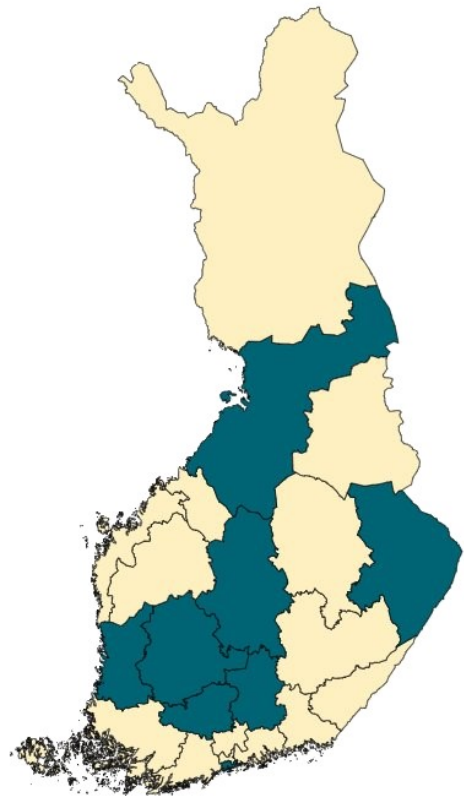
Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa

- **Kesä 2024**

- HILMO-suoriteaineiston validointi
- AURA-taloustietojen validointi
- Järjestämisen kustannusten selvitystyön aloitus (valikoidut palvelut)

- **Syksy 2024**

- TAHTO-yksikkökustannuslaskenta vuoden 2023 aineistolla
- Tulosten läpikäynti asiantuntijaryhmän ja alueiden kanssa (vertaami alueiden omaan laskentaan)
- Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkoston työskent
- Järjestämisen kustannusten laskentapilotti (valikoidut palvelut)

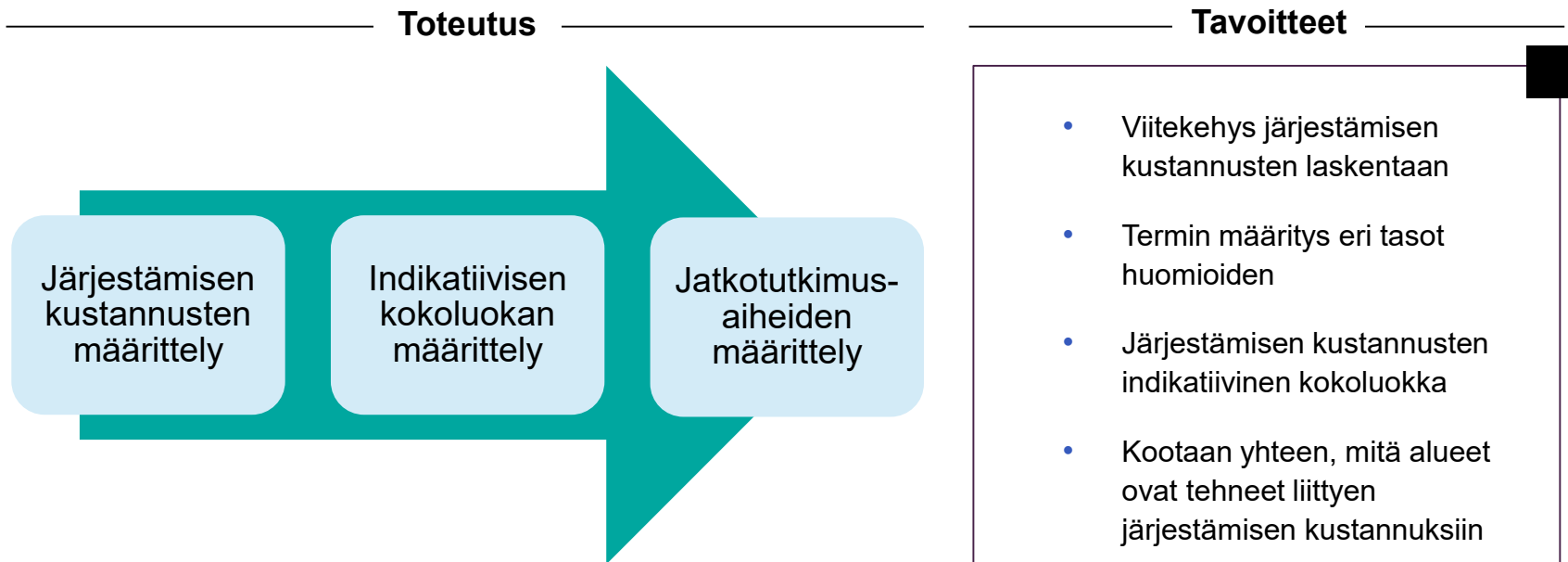
Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkosto

- Selvitetään, millainen organisaatorakenne/-hierarkia alueella on, miten palvelut on tuotteistettu ja millä periaatteilla kustannuksia kohdennetaan kullekin palvelulle/suoritteelle.
 - Edellyttää alueilta saatavaa dokumentaatiota edellä mainituista teemoista, sekä niiden sisällöstä käytävää keskustelua tuotteistusta ja kustannuslaskentaa tekevien henkilöiden kanssa (esim. kustannuslaskennan projektiin osallistuvat henkilöt).
 - Verrataan alueiden yksikkökustannuslaskennan menetelmiä keskenään
- Käynnistetään hankkeen yhteydessä alueiden välinen verkosto:
 - Yhtenäisten laskentaperiaatteiden muodostamiseksi, sekä yksikkökustannusten määrittämisessä eteen nousevien haasteiden ratkaisemiseksi.
 - Verkoston työn tulokset olisivat avoimesti hyödynnettävissä kaikilla alueilla.
 - Suunnittelukokous kesäkuussa -24, toiminnan käynnistäminen syksyllä -24

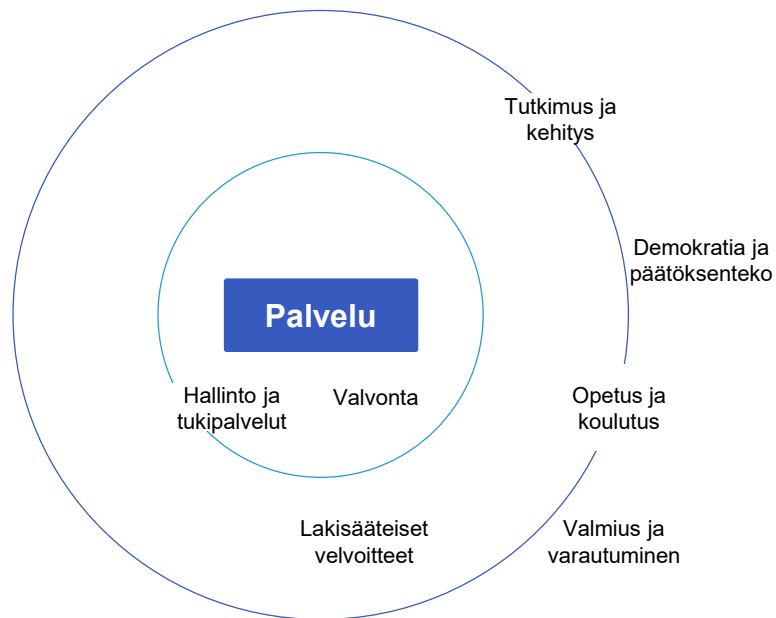

Järjestämisen kustannusten selvitys

Selvityksen kuvaus korkealla tasolla

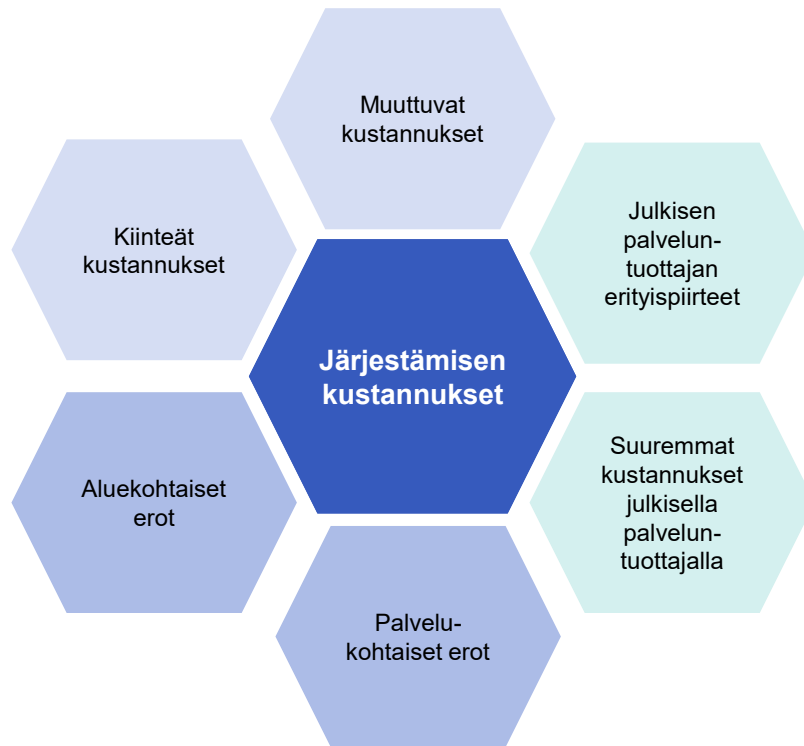
Järjestämisen kustannusten ulottuvuudet

- **Demokratia ja päätöksenteko**
 - Vaalit, mutta myös esim. lähempänä palvelua tapahtuva työskentely/päätöksenteko
- **Opetus ja koulutus**
 - Vastuu järjestää ja koordinoida opetusta
- **Lakisääteiset velvoitteet**
 - Julkista valtaa ja/tai virka-asemaa edellyttävät palvelut
 - Päivystys
- **Hallinto ja tukipalvelut**
 - Kilpailuttaminen
 - Potilaiden ohjaaminen
 - Rajapintatyöskentely (eri ulkoistusten hallinnointi) ja monituotantomallin koordinointi (ulkoistetun ja oman yhteistyö)
- **Valvonta**
 - Ulkoistetun palveluntuottajan valvonta
- **Valmius ja varautuminen**
- **Tutkimus ja kehitys**
 - Tietyt tarpeet täytettävä käytössä olevilla järjestelmillä

Yleiskatsaus järjestämisen kustannuksiin

- **Järjestämisvastuusta johtuvat kustannukset, joita ei koidu yksityisille toimijoille, tai jotka ovat julkisella toimijalla yksityistä suuremmat**
- Näkökulmia järjestämisen kustannuksiin on useita
 - Näistä karsittava mukaan mielekkäimmät
- Tarkastelun taso riippuu näkökulmasta ja ymmärryksen tavoitteesta
 - Rajataanko tarkastelu julkiseen järjestämisvastuuseen kuuluviin kokonaiskustannuksiin (esim. demokratia), vai eri palveluiden tuotannon järjestämiseen liittyviin kustannuksiin? Vai molemmat?

Järjestämisen kustannusten vaihtelevuudesta

Kustannusryhmät saattavat vaihdella muutamasta eri näkökulmasta:

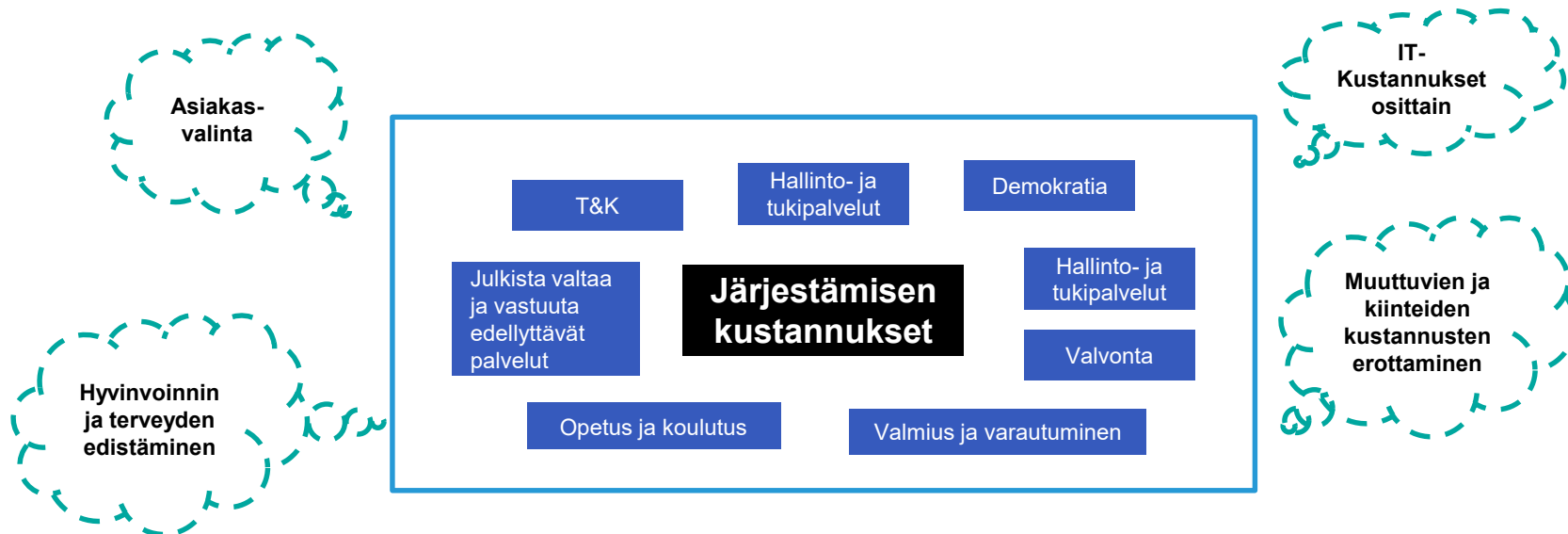
Hyvinvointialuekohtainen

- Kuinka hyvin prosesseja on pystytty tehostamaan, esimerkiksi:
 - Kilpailutus
 - Potilaan ohjaus
 - Järjestelmien yhteensopivuus
- Ulkoistuksen ja oman tuotannon suhteeseen sopeutuminen

Palvelukohtainen

- Osa palveluluokista vaatii enemmän järjestämistä
 - Esimerkiksi sosiaalipalveluissa verkostomainen toiminta lisää järjestämistä
- Suurissa palveluluokissa, kuten vanhuspalveluissa, järjestäminen hyötyy skaalaeduista ja pitkästä tekemisen historiasta
 - Pienemmillä palveluluokilla järjestäminen vie enemmän aikaa, eikä toiminta ole välttämättä yhtä kehittynyttä

Näkökulman rajausta gradun kontekstissa

Näkökulmia on rajattava kompleksisuuden vuoksi
-> Tavoitteena saada mahdollisimman suuri hyöty alueille

Viestintä

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Viestinnän tavoitteet

- Viestitään ymmärrettävästi ja ajantasaisesti soten yksikkökustannusten määrittämistyön ja julkaisun etenemisestä
- Eri sidosryhmät ja tahot saavat informaatiota hankkeen toiminnasta yhdenvertaisesti
- **Viestinnän kohderyhmät:**
 - Hyvinvointialueet
 - Sote-alan TKIO-toimijat
 - Päättäjät
 - Ministeriöiden, muiden viranomaisten ja asiantuntijalaitosten henkilöstö ja
 - Kansalaiset

Viestintäkanavat

- Hankeikkuna
- Tiedotteet ja yhteistyö median kanssa
- Hyvinvointialueen yksikkökustannuslaskennan verkosto sekä muut STMn, THL:n ja VMn verkostot
- Puheenvuorot ja esitykset erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa
- Tapaamiset ja yhteistyö sidosryhmien kanssa (Hyvil, HALI ry, Suomen yrittäjät ry jne.)

Viestinnän toteutus

- Yksikkökustannuksia julkaistaan neljässä vaiheessa ennen vuosittaiseen julkaisuun siirtymistä.
- Julkaisu toteutetaan xx . Samalla julkaistaan kansallisen TAHTO-laskennan menetelmäkuvaus sekä hyvinvointialueille annettava ohjeistus laskennan toteuttamiseksi. Alueiden laskenta ja kansallinen laskenta täydentävät toisiaan ja muodostavat yhdessä yksikkökustannusten kokonaisuuden.
- Jokaisen julkaisun yhteydessä toteutetaan tiedote yhteistyössä STM:n ja THL:n kanssa. Julkaisun jälkeen järjestetään keskustelutilaisuus/webinaari, jossa käydään läpi tuloksia ja pohditaan alueiden välisiä eroja ja käydään läpi esimerkkejä siitä, miten tietoa voidaan hyödyntää.

Kiitos

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET